

لحوظ و رعایت نکردند بجهت بود خدانامز در مرا
و ذلیل گنه مرا اگر بدی اهل علم را بغواهم من بغواهم
کفتم خانواده من در این مملکت از اهل علم باشند
معتزم بدانند حالا باوجود آن عهد سید رسول چه بود
هیچ کدام ما را راضی نروین و تحقیر اهل علم نیستیم
و خدا شاهد است که عقاید اهل مجلس هم همین طور
است پس این رفتن سبب میخواید.

اگر منشا دارد باید رفع کرد و اگر منشأ ندارد
چرا رفتند با آن تمهیدی که با آقا سید محمد کردند
دیگر این مخالفت چه بود اگر پدید چرا کردند اگر
خوب بود دیگر این مخالفت چیست عقیده ما این است
که اهل علم بیاست همه وقت متفق و همدست بوده باشند
تا این طور نباشد مجلس نداریم پس باید فهمید داهی
این کار چیست عقیده شما این است که بواسطه
حرفهایی که چند نفری گفته اند این ترتیب شده در حق
اولیای ائمه گفته اند و آنها هم تحمل کردند مقصود این
است تمام همدست شده بدانیم چه چه بوده.

آقای میرزا سید محمد - در جواب فرموده است
که چند نفری از او کلامی بودند دیگر انقادی نیفتاده

آقای سید حسن تقی زاده - همانطور که
فرموده ایم این مجلس برای حفظ اراضی و اموال مردم است
و البته شرافت اهل علم معلوم است عقیده بنده
که این مجلس را تأسیس فرموده اند برای حفظ اسلام
نه برای بعضی از محسنات پس در این صورت برای
حفظ این اساس مسئول هستید صحیح است اهل
علم شرافت دارند ولی هر عالمی هر قدر شرافت
داشته همین که از حد خود خارج شد و خلاف
کرد آن شرافت از او سلب خواهد شد خود
حضرت عالی و وکلا در این ماده کمال نجات
را به خرج دادند دو ماه صبر کردند چه اقدام ها
کرد فهرست سیاحت او در اوقاف مردم منتشر است.
آقای میرزا سید محمد مجتهد - حال اگر
صلاح میدانید بجهت تمام حجتی بروم حضرت عبدالعظیم
ببینیم حرف آنها چیست.

حاج سید نصر الله - همانطور که آقای
تقی زاده گفتند داخل هر چه گفتگو میشد که آن
بر تحریک مجلس حرکتی نشده و همه وقت همه
ساک بودند و هیچ وقت هم مجلس با کسی
طرف نبوده ولی رفتن حجج اسلام در صورتیکه
آنها بیخبرند مضر نیست.

رئیس - در باب مطلبی که آقایان فرمودند
محتاج بمذاکره است گفتگو شود.

محقق الدوله - مستقیماً رفتن آقایان صحیح
نیست باید بفرستادن رسول و نوشتن مکاتیب معلوم شود
که علت رفتن چیست.

آقای شیخ حسین - علمای باید معتزم باشند هیچ
کس هم باین مجلس سدمه نمیتواند وارد بیاورد
از برای این که خلق بدانند این مجلس همه قسم در
مقام حفظ دین است باین ترتیب باز هم خوب است
آقایان بروند و آنها را بیاورند.

وکیل الرعایا - با آن مطالبی که لا محمد
آملی بالای منبر گفت باز هم بایست رفت با آنها التماس
کرد و آنها را آوردن.

حاج سید عبدالعظیم - **شهشانی** - اینها
شما هیچ نمی حرفی ندارید مگر اینکه از همان
مطالبی باشد که آن روز گفته شد که حکایت پیراهن
عثمان باشد آقایان کافه بنویسند آنها هم جواب
بنویسند.

آقای سید حسن تقی زاده - همان طور
که در نظم داخلی مملکت وزارت و حکومت ها
مسئول هستند همینطور هم در این موازید علما
مسئول هستند آقایان در این موقع نباید بیرونشان
آنها اجل است بدست اینک آنها ده دقیقه
قسم خوردند باز مخالفت کردند در این صورت
رفتن آنها باینکه نفاذ آنها یک اندازه ظاهر شد بجهت
شریعت اخراج شدند خوبست بنویسند تا اینکه مطالب
آنها معلوم شود.

آقای سید مهدی - آن روز آقای سید محمد
فرستاد آقای شیخ فضل الله را آوردند گفتند باید اتحاد
کرد ایشان هم قسم یاد کردند بجهت این اتحاد شیرینی
صرف شده لهذا مخالفت کردند ولی در باب رفتن حجج
اسلام بجهت رفع شبهه یک کلمه ضرر ندارد.

سیدان حکما - مادامیکه باین اشخاص از
خارج مدد میسر بد بر فرض علمای بروند و قسم هم بخورند
حالا میآیند باز همان کار را خواهند کرد در حضوره
نفر از و کلا در خانه آقای میرزا سید محمد قسم یاد کرد
که مخالفت نکنند باز مخالفت کرد.

مستشار الدوله - ممکن است رفتن آقایان
منتج نتیجه نشود و از این جهت تسوین شده همین
توهین توهین مجلس است و همین طور رفتن آقایان
چنین بنظر میآید که یک چیزی در کار بوده و از طرف
مجلس هم اقدامی شده با این وصف رفتن و سفر خواستن
حسنی ندارد.

آقای سید حسن تقی زاده - رفتن آقایان
بهر چه صحیح نیست بجهت آنکه بر فرض برگشتند
آنوقت همین شخص سابق الذکر آیه الله میشود.

آقای میرزا ابوالفتح آقا - خوبست مقصود
آنها معلوم شود که چه میگویند.

رئیس - غیر از سه نفر کسی نیست که رأی
بدهد بر رفتن آقایان.

حاجی میرزا علی آقا - بواسطه آنکه
کردند مشهور و محسوس شد که اینها مخالف مجلس
و در صدد تحریک قائله اساس اسلامند و این آیه در
مورد ایشان تجربه و امتحان شد (و او را و العادو اما
نخواهند).

مذاکرات روز سه شنبه ۱۳ جمادی الاولی
دارالشوری ملی

خلاصه مذاکرات روز یکشنبه ۱۲ آقا سید
محمد تقی قرائت کردند.

امروز چنانچه روز یکشنبه ۱۱ از طرف جناب
رئیس مقرر گردید که بلاحضرت حرارت هوا و صومبت
حرکت و حضور بجمعیت مقدس در طرف بعد از ظهر.

وقت انعقاد مجلس مقدس از طرف بعد از ظهر بمقام
دو ساعت از آفتاب برآمده تبدیل باید بروفق آن
رئیس یک ساعت قبل از وقت حضور بهم رسانیده
عده از کلاه حاضر شده ولی بواسطه عدم استحضار
سایرین از این ترتیب یا عروض عوایق و موانع از
حضور اغلب غفلت کرده و تا مدتی حاضر نشدند

حضور اغلب بواسطه اینکه انجمن های داخلی مجلس
همه روزه طرف صبح منعقد میشد و هر یک کارهای
مهم در دست داشته و بواسطه عدم حصول ترتیب
در توفیق آن انجمن ها مجبور بحضور بودند ناچار
آن عده هم بانجمن ها رفتند در این صورت عده حاضر
کفایت انعقاد مجلس رسمی را نداد و مجلس
بر سیبیل رسمیت انعقاد نیافت ولی در اوقاتی که

رئیس - حضور داشتند باز مطالب مهمه مطرح شد و
مذاکراتی بعمل آمد.

بحر العلوم - شرح مبسوطی از نظامات
متظلمین کرمان از دست فرمانفرما وزیر عدلیه
حالیه از حکومت او و از دست پسر ایشان حاکم
حالیه کرمان شکایت کرده باز به مبالغاتی که
از طرف حکومت در عدم رعایت بیازنه از دقایق
سرحد بلوچستان شده اظهار داشتند (در باب اظهارات
بصر العلوم در تمهیدات وارده بر اهل کرمان و سایر
مراتب از سایر و کلاء کرمان هم استفسار شد آنها هم
قریب بهمین عناوین اظهار داشتند فرمودند در این
وقه از طرف مجلس مقدس بوزارت داخله نوشته و
رفع آن مفاسد خواسته شود.)

لسان الحکما - شرحی در فوائد آیه
کوبی و بدو اختیار و اجرای آنرا که در تاریخ ۱۷۷
مسیحی بوده ذکر کرده از اندازه فوائد و منافع و
عدم اتلاف نفوس در مالک خارجه بلاحفظ رعایت
این مسئله آبله کوبی مذاکره شد.

رئیس - تصدیق فرمودند که این مسئله از
مطالب مهمی است که هر قدر در آن دقت شود و
بلکه هر قدر زودتر بموقع اجرا گذارده شود بهتر
است - سایر و کلاء در این موضوع مباحثات
زیاد فرمودند قرار شد که در این خصوص شرحی به
وزارت علوم نوشته شود که در رعایت این نکته اقدامات
واقیه بعمل آید.

مذاکرات روز پنجشنبه ۱۵ جمادی الاولی
دارالشوری ملی

خلاصه مذاکرات روز سه شنبه ۱۳ آقا سید
محمد تقی قرائت کردند.

حاج سید محمد تقی استرآبادی - امر و صبح
از استرآباد تلگرافیکرده اند ملاحظه شود جوابی
که لازم است داده شود.

رئیس - اینگونه تلگرافات باید قبل از وقت
ملاحظه شود.

حسام الاسلام - از یاد بوی نهی صحیح که رسیده
معلوم میشود که جناب حاجی خامی دهوت
کرده اند و ایشان قبول نکرده امتناع ورزیده اند
بنده از قول خود می گویم که از عذالت پرستی
و انصاف حقیقی ایشان اظهار تشکر و امتنان
مینمایم (سایرین هم اظهار تشکر نمودند)

وکیل التجار - آنروز هم بنده حضوره بارک
آقا سید عبدالله مجتهد عرض کردم که اهالی گیلان
وجود مقدس آقای حاج خامی را خبای منته و محترم
میدانند و حکایت حرکت ایشان صحبت ولایتی بود
در همراهی با مجلس همه قسم حاضرند.

حاج سید عبدالعظیم - **شهشانی** - بزرگی
مقام ایشان در همه اهل ایران می آید و از ادل هم کمال
مساعادت و همراهی را داشتند خوب است در این
موقع بجمعیت شریف بیاورند و رفع باره شبهات بشود.

آقای شیخ عبدالکریم - عقیده بنده اینست
که پس از تشرف باین مجلس همه قسم همراهی باین
اساس کرده باشم و نبودم مثل یاره اشخاص که بعضی
ملاحظات را رعایت کنم ولی بعد از تشرف باین مجلس
بین الحظورین مندم چهارم از حاضرین عارف بتکالیف
و وظایف و کبیل نیستند و نمیدانند که وظیفه و کبیل
رعایت حقوق تمام مملکت است که میگویند چرا با ما
همراهی نکنید بوزارت طرف هم مشیر الملک همچو

میندارد که من از متقدمین رعایت میکنم و همین جهت مرا بتلگرافخانه انگلیس خواستند و گفتند در نزد آشوب است من تلگراف کردم انشاءالله ریشه فساد کنده خواهد شد و در مورد قانون بود که از وضع آن ریشه فساد کنده خواهد شد ولی بر آنها اشتباه شده مجدداً تلگراف کردند که ماعزل مشیرالممالک را میخواستیم مجدداً تلگراف کردیم که از مشیر آسوده خواهید شد این تلگراف بلاحظه رفع انقلاب مملکتی بود حال از قراریکه شنیده‌ام از طرف مشیرالممالک اطلاع داده شده که مالیات نمیدهند ولی از خود رعایا تلگراف رسیده است که ما در دادن مالیات بیچوجه امتناع نداریم و کمال مساعدت را داریم حالیه عموماً مضرب هستند و جواب میخواستند بنده جواب دادم که علت تأخیر از طرف خود شماست که از طرفی تشکر می کنید و از طرفی متطلبید بسیاری مقصود از این اظهارات این بود که همه بدانند که حرفی بی جان زده‌ام این را عرض میکنم که بدانند وظیفه مجلس شورای ملی وضع احکام نیست زیرا که شارع مقدس تمام را در موقع خود وضع فرموده فقط باید در جزئیات و تطبیق آن با احکام کلیه گفتگو شود .

آقا شیخ حسین - سابقاً که این حضرات در اینجا منظم بودند بنده با اتفاق چند نفر دیگر از وکلا رفیقیم و یک نفر با استنطاق کردیم چنانچه اهل این مجلس بنده را متدین و معتقد بدین اسلام میدانند عقیده بنده این است که اینها مظلوم واقع شده‌اند مشیرالممالک باید متصدی امر مالیات افسال شود .

حاج سید اسماعیل - در اینکه مشیرالممالک ظالم و متصدی است حرفی نیست در انجمن اصفهان هم متشکی شده بودند .

آقا سید حسین - در روز در خصوص مرض آبله و جلوگیری از فساد آن گفتگو شد در صورتیکه مرض آبله یک نفر را میکشد ولی وزارت جنگ ضررش از آبله زیادت است زیرا که او در هر آن زیاده از هزار نفر را بهلاکت میرساند زیرا که قشون گرسنه بیجس میشوند و بکلی از میان میروند حالا بهر ترتیبی که هست باید از این منفسد جلوگیری کرد ما شنیده‌ایم که هشتاد هزار قشون داریم حال آنکه هر گاه در صدد تحقیق برائیم هشتاد نفر تحت السلاح نداریم هر گاه دقت کنیم امروز هیچ امری مهم تر از اصلاح اداره قشون نیست و اصلاح این اداره ممکن نخواهد شد جز بزل وزیر جنگ حالیه و نصب وزیر جنگی که جداً در صدد اصلاح و رفع منقاصد باشد .

سیدالحکما - وکیل من حیث وکالت در هر موضوعی از موضوعات که بساعت ضنف مملکت شده باشد باید گفتگو نماید در رفع کفایت مملکت را بنابه بیگیری میدانند که دارای قوای ازمیه است و در انگانه قوای او بتدریج از میان رود بالاخره منضمیل و معدوم خواهد شد پس باید دارای قوه بوده باشد که بدان قوه رفع موانع و دفع پیش آمد امراض را از خود بنماید و در بیکر مملکت از آن قوه دانسته تعبیر میشود بقوه قشونی که واجب باشد از مراتب مفاسد در بهون آن و هر گاه این قوه در مملکت تحلیل رود و سست شود ناچار باید در صدد تقویت آن قوه بر آمد در اینحال که این قوه در مملکت ما بنهایت ضعیف بلایه در طرف اصلاح است چهار منحصراست که تعیین وزیر جنگی شود که از روی خیرت و بصیرت باشد .

بهر العلوم کرمانی - کاندلی حاضر است که از کرمان نوشته اند که نایب السلطنه سه هزار تومان از آصف گرفته و او را لشکر نویسی کرده قشون سرحد آنجا بنا هفت من و نیم ذرت گذران میکنند و آن را هم این اوقات نمیدهند .

حسام الاسلام - شبهه نیست که حفظ سرحدات و انتظام داخله با قشون است و باین ترتیب که حالیه هست مراتب نخواهد شد .

آقا میرزا محمود دخوا انصاری - خدا میداند از روی غرض نیست از این ۴ وزیر جنگ این وزارت خانه را شبیه بهفازه منصب فروشی کرده کاری نداریم دوست و شصت هزار تومان هم پول گرفته و در عوض تومانی چهار هزار قرض بگیرد و عوض مواجب وزیر لشکر داده شود با اینهم کاری نداریم ولی یک عرصی مینمایم که وزیر جنگی که راضی شود سرباز برود حدایی بکند آن وزیر جنگ بدرد مملکت نمیخورد وزیر عدلیه یک وزیر است میگوید من مسئول ملت هستم و باید بدانم که بهتر از این عدلیه در این مملکت نداشته‌ایم .

حضرت والا نایب السلطنه از مستاجر خود سه هزار تومان نوشته گرفته آمده مستاجر عدلیه مراض شد آقای نایب السلطنه خوششان نیامد که حالا این شخص باین ترتیب در صحت کار خودش دقت دارد میخوانند او را بر تریبی از اینجا دور کنند و بآذربایجان بفرستند و وضع این یک اداره را هم مثل سایر ادارات مختل بگذارند مجلس باید مسبق باشد و بداند ترتیب چیست تا کی ملاحظه تا کی صبر باید کرد بر روزهم حضرت والا بعضی را که در شامزاده عبدالعظیم هستند بیفام داده که از باب تیول راهم با خود تان همراه کنید

حاج سید عبدالحسین شهشانی - چند روز مذاکره شد قراشد قانونی ترتیب داده شود و از قرار معلوم استفاده دادند حالا باز این گفتگو ها در میان است .

رئیس التجار - مطلبی است میخواستم عرض کنم که معلوم شود وزارت جنگ چه قدر غفلت دارد سردار اختم چیزه داشته که مسمر بود و پول میگردت و مدتی هم در مجلس مذاکره بود که تسخیر شود معلوم شده که در بیست روز قبل و دستخط صادر شده که عین جنس را بگیرد وزیر مالیه هم لایه قبول کرده و شرط نموده که بر حسب تصویب مجلس باید باشد .

فقه السلطنه - پاراظهارات که در باب وزارت جنگ میشود از روی تحریک است .

آقا شیخ حسین - اولاً کسی حق ندارد علناً بوقلا بگوید محرک دارید و ثانیاً ما میتوانیم ثابت نماییم که این وزارت جنگ امروز بدرد ما نمیخورد .

آقا سید محمد تقی - هر کس نسبت میدهد و کبل محرک دارد باید ثابت کند .

آقا میرزا افضل علی آقا - آقا میرزا محمود تا سلف میخورد که سرباز حملی میبود بنده بالاتر از آنرا بگویم که اجرت حملی را هم از برای اونی - گذارند این سرباز بیچاره را که بقراولی میکنند و همه نوع ذلت را قبول میکنند باز هم از آن بیچاره تو مان پانزده تومان میگیرند .

وکیل التجار - هر ذی شعوری و صاحب حسی میداند وقتی که آفتاب طلوع کرد هر ذی روحی یک جرکتی میکند از روزی که آفتاب تمدن در ایران تابید هر کسی باندازه خودش یک اقدام و حرکتی کرد

ولی از این وجود حرکتی ظاهر نشود بیچوجه در صدد تربیی بر نیامد .

حاج شیخ محمود - بنده از زمانی که بدین مجلس مقدس وارد شده‌ام کمتر صحبت کرده‌ام و بیشتر سیر در حالت مسردم میکنم حالا عرض می کنم در این مدت از هر کس اظهار شکایت و ناراضی مندی شد لا اقل چهار نفر مخالف بودند ولی از وزیر جنگ احدی از احماد را ندیدم که رضایت داشته باشد .

آقا شیخ یوسف - حقوق افراد عسکریه از سایر حقوق بالاتر و شرافت آنها بر سایر طبقات مقدمتر با وجود این در این مملکت این طایفه از تمام طوایف افضل و اخف هستند تخاصه سربازهاست که در سرحدات هستند که تمام بکفالت کشی اشتغال دارند و همچنین سربازهاست که در پای تخت هستند هر کس حال سکر دولت عثمانی را دیده باشد و حال آنکه وضع دولت عثمانی را با دول متدینه امروز مقایسه نمیتوان کرد خواهد فهمید فلاکت قشون ایران تا چه اندازه است .

آقا میرزا اعلی نقی - تاکنون هر یک از وکلا بر حسب وظیفه خود اظهار رائی کردند بنده هم عرض میکنم حضرت والا اشرف هستند و باقتضای شرافت ایشان نباید پیش از این مذاکره شود خوب است خود شان قبل از وقت استعفا بدهند و مطلب تمام شود .

آقا سید محمد جعفر - در اینکه وزارت جنگ نهایت ظلم را میکند حرفی نیست یک مسئله را خود بنده دیدم و او این است که در آبیاده جمعی سرباز با کمال ذلت از تعدیات وزیر جنگ شکایت داشتند .

آقا سید مهدی ماهر یک از وزرا را دیدیم بیست اندازه اقدامی کردند من جمله وزارت داخله که قریب بیست روز است جداً در کار هستند و همچنین وزارت عدلیه و وزارت مالیه و از طرف حضرت والا تاکنون هیچ اقدامی نشده .

احسن الدوله شما اهل طهران از ما بهتر میدانید که باعث شهید شدن ناصرالدین شاه گوشه از اینها گذشت ما امروز بوجود وزارت جنگی محتاجیم که کار کن و خاک خورده باشد ما نمیکوئیم وزیر جنگ بد آدمی هستند ولی می گوئیم بدرد ما نمیخورد .

آقا میرزا محمود وکلا باید هر چه در اصلاح حال مملکت میدانند بگویند .

وثوق الدوله گویا مذاکره در این مطلب تمام باشد از قراریکه معلوم است اعتماد مجلس از ایشان سلب شده است باید استعفا بدهند گفته شد رای بگیرند بعضی گفتند حاجت برای گرفتن نیست .

صدیق حضرت در دارالشوریها معمول است موقعیکه وکلاء م امنیت خودشان را از وزیر اظهار میکنند رای گرفته میشود تافهمیده شود که مخالف کیست و موافق کی ورقه رای منتشر شد قبول ۷۸ امتناع ۱ کرد

حاج سید عبدالحسین شهشانی - ندر هیچ انجمنی از انجمنها و پارلمنتها دیده نشده است که وکلا و منتخبین در آراه یکی و متفق باشند بلکه کراراً شنیده شده است که مخالفتی همدی ظاهر شده و در

و خدمت برآمده اند ولی از آنجا که این خدمت و ممتازنه فقط در مجلس است و در خارج به چوچه اثری از آن ظاهر نیست بلکه در کمال خصوصیت و نهایت دوستی باهم سلوک میکنند از اینرو اینگونه مخالفت باعث تأخیر یا اختلال کار نمیشود .

حالا ما هم در این مجلس قسم خوردیم که ما موافق خواه ملت و دولت هستیم و به چوچه با قسم خود مخالفت نخواهیم کرد و نبات ما در این خصوص پاک و خالص خواهد بود در اینصورت اگر در موقتی باره اظهارات جزئی درماده مخالفت و مضادت مقتصری میشود باید این نکته را ملتفت بود که بفرض مرض نبوده و اثری بر آن مترتب نیست و این مخالفت های جزئی را مناط در امری نباید قرارداد تا بخواست خدا کارها انجام پذیرد و مفاسد اصلاح گردد .

و ثوق الدوله - صورت مغایر و موافق اجزا که از وزارت عدلیه بکمیسیون مالبه راجع شده بود حاضر است .

این صورت بر دو قسم است یکی مغایر اساسی از قبیل فشر و صندلی و غیره میزان آن ۲۹۲۷ تومان میشود و دیگر مغایر استمراری از قبیل موافق اجزا و نهار رؤسا و مستخدمین از این خصوص در کمیسیون گفتگو شد که اغلب اشخاص دارای موافق هستند باید ملاحظه شود بعد از اصلاح بودجه ترتیب آن صحیح خواهد شد در خصوص مغایر نهار و موافق پیش خدمت و سر باز و تفرق قرار شد آنچه تا کنون مغایر شده قبول شود ولی بعد از این از قرار مای پیکتار و یکمده تومان حساب شود و معلوم است آنچه هم از بابتهه بک گرفته میشود باید از بابت همین حساب شود و یک صورت بنائی که آنهم باید بعد از بر آورد معمار داده شود .

سیدالحکما - این سر باز و تفرق از دیوان حقوق دارند یا خیر ؟

و ثوق الدوله - بلی حقوق دارند ولی کافی نیست فعلا این ترتیب را بکمیسیون رأی داده است لازم است در مجلس هم ارائه شود اگر کسی مخالف است اظهار نماید (همه گفتند ضرر ندارد) .

احسن الدوله - خوب است بجهت این اسباب یک نشانی گذارده شود چون اغلب دیده شده است که فروخته شد عرض میشود .

صدیق حضرت - دولایحه است راجع بوزارت عدلیه قرائت میشود (قرائت شد) و اگر خیانت یک نفر از مستخدمین دولت نسبت بملت ثابت شود بکلی از شئون دولتی خلع خواهد شد .

رئیس - این لایحه را حسب الممول بازنده نفر از دو کلا نوشته و ب مجلس اظهار داشته اند حال رد قبول آن در مهده مجلس است .

و ثوق الدوله - چون این لایحه قانونی است باید سه دقه قرائت شود حال باید بهر یک از و کلا یک نسخه داده شود که ملاحظه نمایند بعد از دقه سیم قرائت و تصویب شود .

اسدالله میرزا - این لفظ خیانت مجمل است باید در قانون مراتب مجازات خیانتها معین شود .
صدیق حضرت - خیانت خیانت است فرقی نیست هر کس خیانت کند لایق خدمت نیست .

رئیس - در این لایحه نوشته علاوه از مجازاتی که قانون معین نماید و از این عبارت معلوم میشود که

دو جات خیانت و مجازات آن معین خواهد شد اما خیانت به درجه سه باشد دیگر مرتکب آن قابل خدمت نیست .

اسدالله میرزا - چون گفتگوی وزارت عدلیه شد فعلا ما مشغول تصحیح دستور العمل حکام هستیم و میدانید در هر صفحه آن چند جا راجع بدعا می شود پس خوب است مقرر فرمائید قوانین عدلیه را هم مرتب نمایند که این دستور العمل بکمر تبه فرستاده شود و نتیجه بیخشد .

و ثوق الدوله - مقیده من هم این است که باید هر چه زودتر کمیسیونی تشکیل شود که قوانین عدلیه در آن تنقیح گردد خیلی لازم است .

احسن الدوله - خوب است در مسئله تبر هراض رأی گرفته شود که قانونی شود .

رئیس - چون محل دقت نظر است باز مذاکره شود آنوقت رأی گرفته شود .

آقا سید عبدالله مجتهد - چه مرجعی از برای وضع این تبر تصور کرده اند .

احسن الدوله - معلی که مغایر جواب فرستادن اجزائی که از برای این کار از قبیل فراشرو غیره لازم است معین شود .

آقا سید عبدالله مجتهد - بهتر از این برای این مغایر محل دیگری پیدا کنید .

آقا سید حسن تقی زاده - مسئله تبر که در اینجا مذاکره میشود آیا برای این است که رأی گرفته شود یا برای اطلاع و کلا است .

رئیس - برای این است که تصویب شود .

آقا سید حسن تقی زاده - پس چرا قبل از وقت بوقع اجرا گذاشتید .

سیدالشالدوله - این مطلبی را که حضرت حجة الاسلام فرمودند مطلب مهمی است لازم است که این مطلب قبل از وقت مطرح مذاکره شود آنوقت بوقع اجرا گذارده شود

سیدالحکما - این مملکت یک مغایری دارد و آن مغایر را باید اهالی این مملکت بدهند مثلا کافی از سیستان می آید و راجع بوزارت داخله است فرستاده می شود و جوابی از وزارت داخله میرسد باید با یک کافی از طرف مجلس فرستاده شود این مغایر را کسی میدهد این تبر از برای این مصارف است .

آقا سید عبدالله مجتهد - در این مطلب حرفی نیست که مصارفی هست میگوئیم که این محل از برای این مصارف صحیح نیست باید محل بهتری پیدا کرد .

رئیس - این مطلب مقدماتی بیش از این لازم دارد که باید لایحه نوشته شود و در اطاق دیگر مذاکره شود و تصویب کنند آنوقت باین مجلس بیاید (رقمه از طرف انجمن اتحادیه طلاب مجلس مقدس رسیده که هیئت و کلا عظام روز یکشنبه هجدهم برای فاتحه مرحوم آقا سید عبدالعزیز و آقا سید حسین که در راه مشروطیت شهید شدند چون روز سال ایشان است مستدعی هستیم که تشریف آورد فاتحه ختم فرمائید تمام و کلا تصدیق کرده قبول و اجابت نمودند) .

مذاکرات روز شنبه هفدهم جمادی الاولی دارالشورای ملی
خلاصه مذاکرات روز پنجشنبه ۱۵ آقا سید محمد تقی قرائت کردند .

رقمه از طرف انجمن اتحادیه طلاب و انجمن فارس و اجمن خیره معله بازار بچارس مقدس رسیده قرائت شد فریب باین مضمون .

حضور و کلا عظام اذاعه تا بیدانهم عرض میشود از قرار مکانیک که از عنایات عالیات رسیده از طرف دولت سنیه عثمانی به تبعه دولت علیه ایران اعلان رسمی شده که از این تاریخ به بعد موافق قانون عثمانی باید بر حسب فرجه داخل عسکر شوند باز خاک عثمانی خارج شوند چون این ترتیب باعث زحمت و هتک احترامات علما اعلام و طلاب ذوی العز و الاحترام خواهد شد عاجزانه استدعا داریم که از طرف مجلس مقدس تلگراف شود که این نوع معظورات توهین آمیز نسبت بحجج اسلام و طلاب و سایر مقیمین آنجا که ترک وطن عزیز را گفته و ما را از فیض حضور خود محروم داشته اند بر ما صوب و بر آنها هم دشوار خواهد بود در این موقع که اینگونه معظورات پیش آمده خوب است بر عهده ملت منت گذارده سرافراز فرمائید و در یکی از اماکن مشرفه اقامت فرمائید و آنجا را دارالعلم قرار دهند .

محقق الدوله - این مسئله را باید از وزارت خارجه تحقیق نمود که این گفتگو رسمی بوده یا غیر پس از معلوم شدن تکلیف عموم ملت است که از حجج اسلام و طلاب با احترام استدعا نمایند که پیش از این خود را در معرض تمذیبات دول اجنبی قرار ندهند .

حاج سید عبدالحسن شهبانی - مکاتیب زیاد در این باب رسیده گویا این چند روزه هم حجج اسلام ترک درس گفته و منتظر تعیین تکلیف بوده اند .

حاج محمد علی آقا - تلگرافی در این خصوص رسیده بود بوزیر امور خارجه داده شد گفت جواب میدهم تا حال جواب نداده است خوب است مطابقه جواب شود .

حاج سید نصر الله - برای منم کافی آمده گویا فعلا ترک شده .

آقا سید حسن تقی زاده - آمدن آقا بان یک مطلبی است که هر وقت بخواید ممکن است تشریف بیاورند ولی ما باید صرف تمکین ننویسیم باید بفهمیم که این سلوک از روی چه عهد نامه است اگر بنظور باشد تبعه دولت ایران منحصر بملامه و طلاب نیست بلکه باید تمام تبعه اینر مقیدین خاک عثمانی بیایند سفیر ما هم بیاید و این مطلب خود مشکل است همانطوریکه محقق الدوله گفتند باید از وزارت امور خارجه تحقیق شود بعد از آن باید هر طور تکلیف اقتضا کند اقدام شود .

صدیق حضرت - باید در این موقع توضیح شود که عثمانی ها بچه قانون میخواهند آنها را جر و مسکر نمایند اینک میگویند از تمام تبعه میخواهند این مطلب افراق است بموجب عهد نامه که میرزا حسن خان مشیر الدوله قرار گذاشت ایرانی که زن عثمانی بگیرد اولاد او تبعه دولت عثمانی و باید سر باز بشود و همچنین هر عثمانی که در ایران عیال بگیرد اولاد او تبعه دولت ایران است حال بیست و پنج سال است که آنها در صدد هستند وصبر کردند .

رئیس - این مطلب هست منم شنیده ام ولی قرار گذاشته اند هر ایرانی سه سال در اینجا بماند